

**BREVIS|| INSTRVCTIO|| AD CORROBORAN-||DOS AC
IVVANDOS MO-||RITVROS, EOS PRAESERTIM|| qui ob
flagitia sua, publica Iudi-||cum sententia morti ad-||dicti
sunt:||**

Isella, Francesco

Coloniae Agrippinae, 1588

VD16 I 344

Articvli, Qvibus exercetur homo, vt promptus fiat in consolandis ijs, qui à
Iustitia ad mortem condemnati sunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60044)

sibi tedium & superuacaneum creant laborem, afflicto verò afflictionē addunt. Quare propter commoditatem communem, poterit illi concedi tempus ad respondendum, & ruminandum ea quæ dicta sunt: sic enim & promptior fiet ad audiendum alia. In confortationibus autem vtilis esse possunt articuli sequentes, aut alij, prout Spiritus Sanctus suggeret, atq; captiui qualitas postulat.

ARTICVLI, QVIBUS exercetur homo, vt promptus fiat in consolandis ijs, qui à Iustitia ad mortem condemnati sunt.

Articulus Primus.

Quoniam timor viam sternit a-mori, eumque introducit, à timore poterit Consolator incipere, persuadecatque damnato, vt recipiat mortem, si non cum gaudio, saltem cum patientia; vt placet Deum iustè in eum, ob crimina tot, & tam graua iratum: qui etsi posset illum eterna poena damnare, contentus ta-

A timore exhortatio incipienda.

34 INSTRVCTIO AD

men est, pro sua misericordia, hoc breui momentaneæ mortis supplicio. Id tanquam specialem & singularem Dei gratiam acceptare debet. Quod si aliter fecerit, ostendet sese ingratum, & propter ingratitude[m] Dominus maiori in illum ira excandesceat. Quod si Iudex terrenus tantum nobis terrorem incutiat, quando indignatur, aut irascitur; qui tamen non potest nisi corpus occidere; ecquid erit iratum videre supremum Iudicem, à cuius præsentia tremunt Angeli, Principatus, Potestates, atque vniuersa cœli curia? quique potest & corpus, & animam occidere, atque in ardentes gehennæ rogos proturbare? Id considerans Dauid, licet iustus & sanctus, dicebat; *Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.* Et beatus Ioannes in Apocalypsi sua dicit Gentes, ne viderent iratum vultum Domini, dixisse montibus; *Cadite super nos; & collibus; Operite nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum, & ab ira Agni.* Hic potest commemorari, quàm vehementer iratus fuerit DEVS primario illi Angelo, quem ob vnum peccatum è summo cœlo

Luc. 12.

Psalm. 6.

Apoc. 6.

Eps. 14.

IVVANDOS MORIENTES. 35

cœlo in imum Inferni barat^{um} præcipitavit. Ob vnum peccatum iratus Adamum expulit Paradiso, & ad perpetuam mortem, laboresque continuos damnauit. Propter peccatum vniuersum humanum, animantiumque genus deleuit: paucis tantum animabus exceptis. Quinque ciuitatibus offensus, misit ignem de cœlo, & exussit illas.

Genes. 3.

Genes. 7.

Genes. 19.

Hæc, aliaque iræ diuinæ argumenta poterit in mediū proferre; & subiungere, quanto est terribilius, quod iram illam sequitur. Possunt & nonnulla recenseri de pœnis inferni, commemorando exempla nonnulla damnatorum, qui alijs apparuerūt. Deinde quoque addere licebit miserum illum tantam iram Dei, tantasque pœnas subterfugere posse, si leuem hanc pœnam mortis sustineat patienter, & voluntariè. Quod videbit Dominum vultu placabili, atque benigno inuitantem eum, vt sine fine & termino secum lætetur.

Articulus II.

Postquã moriturus per timorẽ nõ nihil est excitatus, moneatur, vt mortẽ suã offerat Domino: etsi ea sit exigui

36 INSTRUCTIO AD

qui valoris, nihilominus suam prece-
 tur Maiestatem, vt dignetur illam in
 remissionem suorum peccatorum su-
 scipere, simul cum morte vnigeniti fi-
 lij sui, cuius dignitas est infinita. Po-
 test etiam subijci, quàm benignus est
 noster Dominus, & quàm facile pla-
 catur, dissimulatque peccata nostra,
 cùm pœnitentiam agimus: quodque
 omni hora & tempore, quo dolemus,
 nobis ignoscit, & peccatorum nostro-
 rum non amplius recordatur. *Reuer-*
tatur, inquit Esaias, vir ad Dominum, &
miseretur illius: cùm multus sit in misera-
tionibus. Sic & Ecclesia canit: Deus cui
propriū est misereri semper, & parcere. O-
 stendit hoc olim in Dauide, Magdale-
 na, Adultera, S. Petro, bono latro-
 ne, & S. Paulo, alijsque ad eum recur-
 rentibus. Huc adduci possunt similia
 testimonia; antiqua etiã & recentia
 quædã exempla, vt caprius spẽ con-
 cipiat, sperandoque in summa Dei bo-
 nitate incipiat erigi in amorem illi-
 us; cognoscendo namque in Deo tan-
 tam clemētiam, etiam intelligit eam
 ex magno amore, quo erga homines
 est, procedere: hunc autem amorem
 habens perspectum, excitatur ad Deū
 red-

Esaiæ 55.

2. Reg. 12.

Luc. 7.

Ioan. 8.

Luc. 23. &

23.

A&or. 9.

IVVANDOS MORIENTES. 37

redamandum. Amor enim optimum
& efficacissimum mediū est ad amo-
rem excitandum.

Articulus III.

Persuaderi quoque potest afflicto,
non iam tempus esse, vt vel in hunc,
vel in illum, qui fortè mortis illius au-
ctor, & causa esse possit oculos conij-
ciat: sed mentem ad Deum eleuet, qui
æterna sua prouidentia gubernat, &
moderatur vniuersa: sine cuius volun-
tate ne capillus capitis nostri decedit.
Ad hunc mentem suam eleuabat S.
Iob, ideoque non conquestus est de
aliquo homine, sed dixit; *Sicut Domino* Iob, 10
placuit, ita factum est mihi: sit nomen Do-
mini benedictum; omniaq; ferebat cum
patientia. In hūc respicere debet affli-
ctus, & dicere; *Domine fiat voluntas*
tua. Sciens autem hanc esse volunta-
tem Dei; certus sit, vtile sibi esse, vt hec
ita fiant, cum ab eo sic disponuntur,
à quo amatur plurimū. Amor ma-
tris nullius est momenti, si cum amo-
re diuino erga nos conferatur: *Num-* Esa. 49.
quid obliuisci potest, inquit ipse, *mulier*
infantem suum, vt non misereatur filio vte-
ri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non
obliuiscar tui. Si mater imperfectioni-
bus

38 INSTRUCTIO AD

bus plena nō potest rem noxiam dare filio suo, quomodo poterit Dominus infinitè bonus dare quicquam filijs suis, nisi quod optimum est? Mater aut non vult, aut non potest, aut non scit dare filio quod est optimū: Dominus autem & vult, & potest, & nouit dare id, quod nobis maximè expedit. Vult, quia nos amauit & eterna cum charitate, priusquam fuimus; potest, quia est summa potentia; & nouit, quia est infallibilis sapiētia. Quare nobis nil aliud dicendum est, quā; *Domine fiat voluntas tua*. Sic Redemptor noster nos docuit tam verbis, quā; exemplis in transitu suo dicens ad Patrem; *Non sicut ego volo, sed sicut tu. Non mea voluntas, sed tua fiat*. Si filius Dei, Sapiētia Patris, Sanctus Sanctorū hoc modo sese resignauit ad manus Dei, quomodo poterit sese nō tradere in man⁹ Dei homo miser, plen⁹ ignorantia, in peccatis cōceptus & enutrit⁹? Aequum igitur omninò est, vt dicamus; *Domine fiat voluntas tua*: quæ sola est iusta, & sancta, quæque nos ex intimis amat. De eo namque amore certi & securi sumus. Hic referri possunt aliquot signa & argumenta diuini

Matth. 26.
Luc. 22.

ui
ui
fu
ui
ti
&
fi
qu

de
sa
ri
pa
ol
fa
m
n
fu
ri
qu
g
te
h
a
m
o
ff
n

IVVANDOS MORIENTES. 39

uini erga nos amoris ; vt quod creauit nos ad imaginem & similitudinē suā; quod omnia creauit, vt nobis seruirent; quod capaces nos suę fecit gratię, quod filiū suum voluit incarnari, & mori, vt nos redimeret. Hęc, aliaq; signa possunt exaggerari, & adiungi quædam eiusdē amoris testimonia.

Articulus IIII.

Vt autem melius captiuo persuadeas, hanc mortem illi vtilem esse & salutarem; atque expedire, vt sic moriatur, potest Consolator ad magis particularia descendere; ponens illi ob oculos, hanc mortem adeò præuisam, & præmeditatam ei offerre commoditatem melius se per confessionem præparandi, lachrymis peccata sua deslendi, & Sanctissimum Eucharistię Sacramētum accipiendi. Quin, quod præsentī manens animo, integrisque sensibus, vsque ad finem potest exhortationes, & bona consilia hominum deuotorum cum fructu audire: potest conscientię suę in omnibus scrupulis satisfacere; potest omnibus tētationibus Dēmonis resistere; potest deniq; siue ab alijs admonitus, siue propria industria facilius perspi-

Mortē hanc
præuisam
multa secū
adferre cō-
moda.

40 INSTRUCTIO AD

perspicere, quid sibi deest ad hoc iter bene conficiendum. Quod si autem ex infirmitate moreretur, non haberet has commoditates. Infirmi namque nihil certi habent de morte sua, & sæpe vana spe viuendi decepti, moriuntur sine præparatione, & sine Sacramentorum usu: nonnunquam etiam præparare sese volentes, non possunt; aut enim dolor mortis illos obruit, aut stupor somni opprimit ad eò, vt nihil aut facere, aut cogitare possint. Præterea infirmi quoque longiori cruciantur in moriendo poena. Solent enim affligi siti ardentissima, in edendo fastidio grauissimo, in medicinis sumendis horrore molestissimo, intensissimisq; doloribus in æstu accedente & recedente. Ab omnibus his liber est, qui morte moritur violenta. Horum autem optimum est, quod se commodissime potest præparare, vt diximus. Quàm vtile denique sit finem suum præuidere, ostendit Dauid, cùm sine intermissione orat Dominum, dicens; *Notum fac mihi, Domine, finem meum, & numerum dierum meorum, quis est: vt sciam quid desit mihi.* Hæc particularis gratia datur per iustitiam

Psalms. 38.

IVVANDOS MORIENTES. 41

stitiam damnato : scit enim numerū dierum suorum, scit horam & momentum finis sui.

Articulus V.

Porro vt condemnatus melius agnoscat hāc mortem sibi expe dire, potest Consolator ei & alia genera mortis proponere, vt sunt eorum, qui interierunt aut podagra, aut chiragra; qui sagitta cœlitus dilapsa sunt interfecti, qui in aquis submersi, qui ab inimicis sunt occisi, aut alijs accidentibus & casibus perierunt. Possunt etiam exempla adduci eorum, qui his modis occiderūt, maximè autem eorum, qui afflicto aut noti fuerunt, aut familiares. potest quoque cum affectu exprimi, quomodo tales miserri- mē mortui sunt, sine Sacramentis, omni ope spirituali destituti; potissimum ij, qui crudeliter ab hostibus sunt interempti, qui toti intenti vulneribus, sanguinibus, doloribus, iniurijs, odijs & spei vindicandi mortui sunt, cum rabie, & impatientia, à diuina gratia separati. Potest & miser hic perpendere multos, qui non tam peruersè vixerunt, quàm ipse vixit, tam infeliciter obiisse: quod autem Do-
minus

Varia mor-
tis genera
& morien-
tium exem-
pla cum hac
morte præ-
uisa confe-
rantur.

42 INSTRVCTIO AD

minus eum, qui peiora meritus erat, tanta cum patientia expectauit, & in tempore, quo ipse fatiari non potuit Deum offendendo, à Domino defensus est; in tempore, quo currebat sine freno, vt præda fieret Dæmonibus, Dominus illum retraxit, & Dæmonibus prohibuit, ne deuorarent. Cumq; potuisset eum iuste reprobasse, & non impediuisse, quo minus in tãtis odijs & homicidijs, in tot rapinis & scele-ribus moreretur, & tandem in flamas infernales præcipitaretur, vt ibi sine fine intolerabilibus tormentis cū Diabolis cruciaretur; misericorditer tamen eum sua gratia præuenit, dando illi tempus pœnitendi, idque beneficio mortis præuisæ, vt tandem ad æternam perueniret beatitudinem, eaque cum ciuibus cœlestis curiæ frueretur.

Vitam hanc
non vitam,
sed mortem
esse
Greg. Hom.
37. in Euan.

Articulus VI.

Potest etiam captiuo explicari, hanc vitam, si cum futura conferatur (teste Gregorio) non vitam, sed mortem esse appellandam: continuè namq; fame, siti, doloribus, infirmitatibus, laboribus, alijsq; tribulationib⁹ cruciari, non est aliud, quàm longa morte consumi,

fu
re
n
la
le
v
fe
fo
re
c
m
u
m
fi
S
ti
v
n
re
u
m
fl
sp
ru
ra
co
b
to

IVVANDOS MORIENTES. 43

fumi, longo exilio, & perpetuo carcere affligi. Cognouit hoc Dauid in omni gloria & regni sui felicitate, ideoq; lamentatur, quod incolatus eius prolongabatur. Et in alio loco orat Deū, vt de custodia educat animam suam: sed & Paulus Apostolus cupiebat dissolui, & esse cum Christo: & conquirebatur, quod non sat citò à morte corporis huius liberabatur. Nec immeritò: secundum namque Ambrosium vita hæc tot malis est plena, vt mors potius beneficium, quàm pœna sit appellanda. Hanc ob causam dixit Salomon; *Melior est dies mortis, die natiuitatis.* Per natiuitatem enim homo venit ad labores & tribulationes; per mortem verò mittitur ad requiem & refocillationem.

Id etiam quidam Ethnici cognouerunt, qui dies festos agitabant in morte suorum; in natiuitate autem flebant. Si illi, qui vitam aliam non sperabant, gauisi sunt in obitu suorum, mortemque inter bona numerarunt; cur Christianus in morte contristabitur, & non potius exultabit, diemq; tãto aget sollemniore quãto post hanc vitam expectat meliorem?

Lætetur

Psal. 119.

Psal. 141.

Philip. 1.
Rom 7.

Ambr. Ser.
40.

Eccli. 7.

Perfarum
mos.

44 INSTRVCTIO AD

Lætetur igitur damnatus, quod natus est in bona sorte Christianorum, & diem agat festū, quod dignus est mori desiderata morte Sanctorum. Debet autem sese prosternere in faciem, & Domino gratias agere, qui dignatus est tantam cum eo facere misericordiam, potestque dicere; Domine mi, non sum dignus tanta gratia, qui tam citò veniam ad fruendum iucundissima tua facie: peccata namq; mea superant ipsas cœli stellas, & arenam maris: & non sum dignus vocari filius tuus; imò ne minimus quidem tuus famulus.

Articulus VII.

Mortem cō-
munem esse
& naturalē
ideoq; mi-
nus metuen-
dum.

1. Reg. 14.
Hebr. 5.

Psalm 88.

Debet quoque damnatus patienter ferre mortem, cū naturalis sit, & communis omnibus. Quare scriptū est in libris Regum, quod omnes morimur, & quasi aqua dilabimur. & S. Paulus ait; Statutum est omnibus hominibus semel mori. Moriuntur debiles & robusti, sapientes & ignorantes, nobiles & ignobiles, Domini, Marchiones, Principes, Duces, Reges, Imperatores, Cardinales, & summi Pontifices. Non est homo qui viuit, & non videbit mortem. Imò ipse Dominus Dominorū,
Rex

R
c
v
n
le
d
e
m
m
e
m
m
st

ce
er
&
ta
ho
ce
H
Et
ri
qu
na
en
lo
m
no

IVVANDOS MORIENTES. 45

Rex Regum, & Sanctus Sanctorum, cum liber esset ab omni lege mortis, voluntariè tamen mori voluit: sed nec charissimam suam matrè ab hac lege voluit esse immunem. Non ergo damnatus se meliorem putet reliquis esse Christianis, meliorem Christo, meliorem eius matre Virgine; qui omnes per mortis vià ad patriam trāsierunt. Cum igitur mors omnibus cōmunis est, omnesque semel debeant mori, non debet nimium animo consternari, eò quod sibi moriendum est.

Sed & præterquam quod istud facere debet tanquam Christianus, sciens mortem esse finem miseriarum, & principium beatæ atque felicitatis: Debet etiam hoc facere tanquam homo, considerans tantū, quod mors communis est, & naturalis omnibus. Hæc vna consideratio fecit, vt etiam Ethnicorum constantia, Ethnici non inuiti mortem oppetierint; quare cum Socrati dictum esset, quod ab Atheniensibus erat condemnatus, respondit; se id flocci facere: si enim, inquit, iam non morerer, paulo post tamen mihi esset necessariò moriendum. Alius Spartiatus adeò non mutatus est, cum se condemna-

C tum

46 INSTRUCTIO AD

tum audisset, quod Iudicibus etiam gratias egit, addens; se eandem poenā etiam si nunc euasisset, alio die subire debuisse, & poenam hanc talem esse, quam dare poterat, neque patrimonium vendendo, neque bona oppignorando.

Possunt huc & exempla quaedam nostri temporis commemorari, maxime eorum (si qui sint) quos damnatus nouit, qui propter exiguum & momentaneum honorem, certam mortem adierunt: quidam in oppugnatione ciuitatis muros ascendendo; alij ut vindicarent iniuriam, se ipsos in praesentaneum mortis periculum coniecerunt, inter enses hostiles irruentes. Quidam maluerunt mortem oppetere cum honore, quam viuere cum ignominia: cuius rei exemplum vidimus nostro tempore in nobili illo Burgundo, qui ut dominis sui famamundo relinqueret, ingressus est palatium Principis Auaici, tot satellitibus stipati, ut occideret eum: ubi tamen nullam videbat elabendi rimulam. qui postea captus, inauditis tormentis excarnificatus est. Si illi, ut exiguum honorem consequeretur, quæ
tamen

Non ob vanam gloriosam hoc fecit: sed ut Remp. Christianam à tyranno liberaret.

ca
al
tu
te
se
m
V
ac
ty

ex
ris
st
Q
P
vi
lu
pe
fi
ex
it
it
li
m
Et
fu
&
ex

IVVANDOS MORIENTES. 47

tamē vt vmbra perit: si vt ignominiā
aliquam fugerent, vitam susque deq;
tulerint, cur non etiam & nobis con-
temnenda erit vita, vt æternam con-
sequamur gloriam, perpetuamq; da-
mnatorum fugiamus ignominiā?
Vt animum magis addant morituro,
adducant etiā aliquot exempla Mar-
tyrum.

Articulus VIII.

Ante omnia proponatur captiuo Captiuo ex-
emplū Chrī
si patientis
proponatur.
exemplum Sancti Sanctorum, Marty-
ris Martyrum, Christi Domini no-
stri, cuius vita continua fuit passio:
Quare meritò dicere potuit verba
Psalmi illius; *Quoniam defecit in dolore
vita mea, & anni mei in gemitibus.* & il-
lud Ieremiæ; *O vos omnes qui transitis
per viam, attendite & videte, si est dolor,
sicut dolor meus.* Hic licebit morituro
explicare, quomodo Christi dolor fu-
it maximus quantum ad pœnam: fu-
it enim arētissimè vinctus, fuit crude-
lissimè flagellatus: caput eius acutissi- Psal. 70.
mis spinis fuit lancinatum, fuit ada- Ioan. 19.
ctus vt propriam crucem in humeris
suis portaret, cum totus esset debilis, Matth. 17.
& corpore toto saucius: fuit in cruce Matth. 27.
extensus crudeliter, & funibus tā cru-
deliter

C 2 deliter

48 INSTRUCTIO AD

Matth. 27.

Isa. 53.

Isa. 53.

Omnes Chri-
sti sensus
palsi sunt.

Omnes cir-
cumstantiæ
augebant do-
lorem Chri-
sti.
Corporis
complexio.

deliter distractus, vt omnia membra eius loco fuerint emota, atq; omnia eius ossa potuerint dinumerari. Manus & pedes, quæ partes sunt doloris maximè perceptiuæ, durissimis clavis sunt perforatæ. Ita vt meritò de illo dici potuerit; *A planta pedis, vsque ad verticem, non est in eo sanitas.* Et qui antea erat formosus præ filijs hominũ, huic *neque species erat, neque decor, & putauerunt eum quasi leprosum.*

Non fuit sensus in Christo, qui nõ peculiarem suum habuit dolorem, & pœnam. Tactus patiebatur, quia pel- lis erat lacerata, & dilaniata: Gustus cruciabatur amaritudine fellis: Odo- ratus affligebatur fœtore mortuorũ corporũ, quæ passim iacebant in mon- te Caluariæ: Auditus nihil præter bla- sphemias & conuitia percipiebat: Vi- sus nihil præter motiones capitum, subsannationes, aliaq; istorum scur- rarum ludibria conspiciebat. Potest & hîc considerari acerbiolem factã Domini pœnam ex circumstantijs, quæ concurrebant: erat enim omni- um hominũ delicatissimus, cum cor- pus ipsius formatum esset ex purissi- mo sanguine Beatæ Virginis, sine vi- ri au-

I
e
t
l
c
P
c
n
c
i
n
f
l
l
g
H
8
D
a
v
a
f
c
r

IVVANDOS MORIENTES. 49

ri auxilio. Patiebatur sine culpa: erat enim ipsa innocentia, & Agnus qui tollit peccata mundi. patiebatur ab illis, quos tot beneficijs particularibus onerârat. Mors eius maximum secū pudorem adferebat; etenim, præterquam quod erat filius Dei, erat etiam nobilissimus in hoc mundo, cū esset regio cretus sanguine. mors verò crucis nulli intentabatur, nisi qui infames erant, & hominibus nihili. ignominiam auxit societas; fuit enim suspensus inter duos latrones: etiam locus; erat enim Regalis ciuitas, & celebris: tempus quoque: erat enim magna solennitas populi, & confluxerāt Hierosolymam omnes finitimi pagi & oppida.

Omnia hæc exaggerant pœnam Domini nostri Iesu Christi; omnium autem maximè pœnam auxit, quod vidit multorum tantam fore malitiam, vt nihil ipsis tāta pœna esset profutura. Omnia hæc possunt amplificari ex meditationibus S. Bonaventuræ, Ioannis Tauleri, Lodoici Granatensis, &c. qui deuotissimè passionem Domini pertractârunt.

Innocentia.
Patitur ab amicis.

Mors ignominiosa.

Societas.

Locus.

Tempus.

50 INSTRUCTIO AD

Articulus IX.

Præter exemplum passionis Dominicæ, possunt etiam damnato proponi exempla multorum suppliciorum, quæ Martyres sustinuerunt: poterit & Consolator incipere à Sancto, cuius moriturus nomen refert, aut à Patrono eius patriæ. Quod si tales non occurrant, potest sequentes Sanctos proponere, iisque miscere nonnulla exempla Magnatum nostri, & præcedentium seculorum: qui sine sua culpa, aut saltem exiguam ob culpam crudeliter sunt interempti. Talia exempla plus mouent, præsertim si sint hominum captiuo familiarium, aut quos ille nouit.

Exempla Sanctorum Martyrum.

S. Ioannes Baptista, sanctificatus in utero matris suæ, ad Christum commendatus, vitæ fuit sanctissimæ; & tamen, dum vixit, perpetuam fecit poenitentiam. Deinde absque vlla sua culpa fuit iniustissimè in obscurum carcerem coniectus, & tandem crudeliter capite truncatus.

D. Petrus Apostolorum Princeps, in tanto honore habitus est à Domino,

no,

IVVANDOS MORIENTES. 31

no, vt eum fecerit suum in terris Vicarium, & caput Ecclesiæ: fuit tamen captus, duris catenis ligatus, & tandem capite deorsum crucifixus.

S. Bartholomæus dum viueret varijs modis est afflictus, & tandem viuus excoriatus, nec non capite plexus.

B. Thomas Apostolus nudis pedibus super candentes ferri laminas ire iussus est: Deinde missus in ardentem fornacem, & postremò lancea confossus.

S. Stephanus Protomartyre lapidatus, & Deum pro lapidantibus deprecabatur.

S. Zenon cum excoriatus esset, vinctus est pice, & in ardentem rogam iniectus.

S. Antipas in bouem æneum, igne subiecto, missus est.

S. Vlpianus in culeum vnà cum aspide, & cane confusus est.

S. Marcellus sub Antonino Imperatore viuus collotenus defossus est, atque ita triduò in terra sepultus sternerit, laudans Dominum Deum, eique gratias agens; cui tandem spiritum reddidit.

C 4 S. The-

INSTRVCTIO AD

S. Themistocles in Licia, sub Imperatore Decio inuentus, sponte se obtulit spiculatoribus; loco S. Dioscori, quem illi quærebant, vt interficerent. Fuit itaque in eculeo extensus, & caudæ equi alligatus, laniatus tandem, & capite plexus est.

S. Bonifacius, qui vixit in Tharsis, pro nomine Christi, mandante Sulpitio, occisus est. Primò vncinis ferreis dilaniatus fuit, donec detractis carnibus ossa nuda conspicerentur: inde arundinibus inter vngues & carnem immixtis, manus dissectæ sunt: post in sartiginem plumbo liquefacto bullientem proiectus; vnde extractus, capite deorsum, in vas pice plenum feruentissimo dimittitur; & tandem capite truncatur.

S. Eleutherius ex mandato Adriani in lectum ferreum, & in craticulã extendebatur: inde in Fornacem mittitur; ad caudam equi alligatus, per dumos & vepres raptatur, leonibus deuorandus obicitur, tandem cum mori non posset, decollatus est.

S. Dorotheus & Gorgonius martyrij corona in Nicomedia insigniti sunt, sub Diocletiano, qui fecit eos
flagel-

fl
re
n
to
ra
to
a
to
p
d
c
cl
ie
ef
n
In
p
af
g
m
a
n
d
n
d
sc

IVVANDOS MORIENTES. 59

flagellari, plumbatis cædi, vngulis ferreis carnes eorum abradi, eorum vulnera sale fricari, & aceto perfundi; ut tormenta tanto essent intolerabiliora: deinde in craticula ferrea iussit eos torreri, & tandem suspendi.

Sanctus Flocellus puerulus decem annorum, mortem oppetijt sub Antonino Imperatore; cuius mandato primò suspensus est, & flagellatus: inde in caueam vnà cum leone famelico missus; in ignem post proiectus, clauibus confixus, & tandem feris obiectus, ab illis suffocatus, & mortuus est.

S. Cyprianus Episcopus Carthaginensis, tempore Valeriani & Galieni Imperatorum, martyrij palmam adeptus est. Quum educeretur extremo afficiendus supplicio, Deo gratias egit, & non timuit mortem: sed & suis mandauit, carnifici ut viginti quinque aureos pro mercede darent, quasi beneficium sibi præstaturus esset; deinde collum extendit, & martyrij coronam accepit.

S. Ignatius Episcopus Antiochenus damnatus erat ad Leones; & in via scripsit epistolam ad Christi fideles,

C 5 qui

54 INSTRUCTIO AD

In epist. ad
Rom.

Ingens ar-
dor marty-
rii

qui erant Romæ; in qua inter cætera sic ait; Rogo vos, finite me vt bestiarum esca sim: Vtinã fruar bestijs, quæ pro me paratæ sunt, quas & opto mihi veloces esse ad meum interitum, & allici, vt celerius me comedant, ne sicut in alijs terris sint, & non eos tetigerunt. Et si ipse noluerint, ego ipse vim ingeram, ego vrgebo. Ignis, crux, bestiarumque constantia, abscissio, separatio, confractio, dissipatioque membrorum, interitus totius corporis, & flagella Diaboli omnia in me veniant: vt Iesum Christum merear adipisci. Cumque leonibus obiceretur, dixit; Triticum Dei sum, dentibus bestiarum molar, vt possim panis Dei mundus inueniri. Hoc dicens suffocatus est à leonibus, & in Christo obdormiuit.

*Exempla Sanctarum, quæ constanter
pro martyrii palma de-
certarunt.*

S. Euphemia virgo ad rotas damnata est, inde in ignem proiecta, fame diu cruciata, feris lanianda data, à quarum vna tandem iugulatur.

S. Theodosia virgo in Cæsarea Palæstina pro nomine Christi martyrium passa est, eò quòd Christiana esset.

IVVANDOS MORIENTES. 55

set. Quare Gubernator eam ex capillis suspendi nudam iussit. Deinde catenis ferreis durissimè ligatam in obscurissimum carcerem detrusit, vnde cùm extracta esset, saxum immensum ad collum eius iussit alligari, eamque in mare proijci: sed cùm ad littus incolumis enataisset, bestiis obijcitur, vt ab illis deuoraretur: à quarum violentia, cùm etiam ope Dei immunis esset, tandem gladio feritur.

S. Felicitas cum septem filijs, sub Antonino Imperatore passa est: quæ & se, & septem suos filios arbitrio Tyranni obtulit. Cùmq; vidisset primogenitum suum plumbeis fustibus occidi; alterius caput gladio amputari, & alios alijs modis tolli; eos omnes ad constantiam hortabatur. Postremò cùm aliquamdiu obscuro carcere teneretur inclusa, pugnis cõtunditur, & tandem decollatur.

S. Maxima & Donatilla sorores in Africa pro Christi nomine mortuæ sunt. Prior fel cum aceto mixtum bibit; inde ambæ tam crudeliter flagellatæ sunt, vt caro penitus fuerit concisa, vtq; vulnerum dolor maior esset, ea tyrannus calce viuua inungi iussit.

tera
me
para
se ad
is me
ego
trux,
para-
rum,
abo-
stum
obij
tibus
mun-
is est
rmi-
er
am-
ame
qua-
a Pa
tyri-
a ef-
set.

56 INSTRVCTIO AD

lit; craticulæ postea ferreæ superinie-
ctæ, igni assatæ, feris obiectæ, cū mo-
ri non possent, decapitatæ sunt.

S. Margarita capite truncata est.

S. Agatha colaphis cæsa, candenti-
bus laminis in equuleo torta est; tan-
dem mammillis abscissis in carcerem
detruditur, vnde rursus euocata, in
acutis testulis, & candentibus carbo-
nibus ei subiectis, volutatur.

S. Christina cū statuas quasdam
argenteas, quas pater eius Tyri Guber-
nator in honore habebat, fregisset,
pauperibusque dedisset, vncinis fer-
reis patris iussu laniata est: inde virgis
cæsa, cū cōstantia, & proposito suo
non resiliret; sed partem carnis suæ à
corpore auulsam, in os patris inieci-
set, dicens; Satiare miser carne, quam
ipse genuisti: filiam quidem vorare
potes; vt autem ego tuæ assentiā im-
pietati, facere non potes. Ad rotas igi-
tur damnata est: Deinde in lacum, sa-
xo ad collum ligato, proiecta; vnde
Deus eam liberavit. Moritur interea
Pater, & successor eius eam in echinū
pice & oleo bullientē præcipitari iuf-
sit. Cumque nec sic mori poterat, tan-
dem Julianus Præses eam in ardentē
forna-

IVVANDOS MORIENTES. 57

fornacem mitti præcepit, in qua diebus quinque illæsa mansit: serpentibus deinde obijcitur, à quibus etiam cum parceretur, tandem vbera eius præscinduntur, & lingua amputatur: postremò sagittis confossa cœlum sibi comparavit.

Poterit deinde Consolator afflicto commemorare, quanta cum constantia & magnanimitate fideles tormenta sustinuerunt: quomodo mundum hunc oderunt: sciebant enim qualis esset alterius seculi felicitas, & lacrymabantur, quoties se ab ea longius abesse recordabantur. Quare ut viciniore fierent, certatim ad martyria, mortemque festinabant. Tyranni iubendo, & carnifices torquendo fatigabantur magis, quàm magnanimi Christi milites flammis, bestias, rotas, aculeos, gladios, pectines ferreos, saxa, plumbum liquefactum, picem, oleumque feruens, & faces ferendo. Super carbones viuos, acutissimaque nouacula voluebantur: in profundissimos puteos, in rapidissima flumina, in immundissimas cloacas detrudebantur: ad metalla damnati sunt: fatiscētibus nauibus sine remis, sine cla-

Magna martyrum constantis.

8 INSTRUCTIO AD

uo in mare missi sunt: oleo bullienti immerfi, laminis & thoracib⁹ ferreis, ijsq; candētib⁹ induci, clavis confossi, mēbratim discerpti sunt. quidā cōtractis arborū ramis, ijsq; postea relaxatis alligati, in diuersas partes rapti sunt, & disrupti. Quot viui sepulti sunt? quot ex rupib⁹ precipitati? quot caudis equorū alligati, per loca aspera nudi sunt rapti? quod capite deorsum suspensi, & fumo sunt extincti? quot lento igne cremati? quot oculis excētis excœcati? quot nas⁹, aures, linguæ, manus, aliaq; membra amputata? quot forpicibus māmæ abscissæ? quot dentes excussi? Longum esset singula tormentorū genera recensere, aut omnium Martyrum mentionem facere. *Articulus X.*

Postquam iam condemnatus intellexit, quanta Dominus noster pro illo passus est supplicia; & quāta Sancti omnes sustinuerunt, omnem adhibeat Consolator diligentiam, vt persuadeat illi, pro gratitudine saltē, vt volūtariē moriatur, amore illius Domini. Etenim si vt gratos nos exhibeamus homini, qui vitam suam pro nobis posuit, etiam nostram pro illo ponere-

IVVANDOS MORIENTES. 59

neremus, multò magis id facere debemus amore illius Domini, qui pro nobis obiit mortē tam crudelem, ignominiaq; plenam. Ad exaggerandam hāc obligationē, potest captiuo proponi, quanto inferior est illo, qui pro ipso passus est. etenim quanto maior est is, qui passus est pro nobis, tanto magis nos pati pro illius nomine sumus obstricti. Teneremur meritò pro æquali nostro mori, qui animam suā pro nobis posuit: magis aut, si is magnus quidā Dominus esset: maximè si Rex. Plus igitur quàm obligatissimi sumus ponere vitam, & voluntariè mori amore Domini Dominorū, & Regis Regum, qui ob amorē, quo nos dilexit ignominiosā crucis mortem subire non erubuit.

Potest & hāc obligatio aliter exaggerari, dicendo; Neminē pro alio vitā suā profundere, nisi meritū aliquod præcesserit: neq; id facere per viā iustitiæ cum ignominia: sed quia scit se vel tandē semel mori debere, quocūq; id modo sit, Dominus aut noster sine aliquo merito nostro præcedente, voluit mori pro nobis: idq; morte ignominiosissima, cū tamē morti legis nō esset subiectus. His

60 INSTRVCTIO AD

Hiis, similibusque amplificationibus addi potest afflicto animus, ut statuat voluntariè pro amore sui Domini Saluatoris mori, cum persuasione, quod tandem omnia recident in suã utilitatem. Etenim Dominus non eget bonorum nostrorum; sed tantus est amor eius erga nos, & in tantum optat bonum nostrum, ut quicquid faciamus pro salute animæ nostræ, id acceptet, remuneretq; non aliter, quã si sibi factum esset. Addi etiam potest meritum, quod (si voluntariè moriatur) habiturus est, fore maximum; quod autẽ ille oblaturus est, nihil erit: vita namque semel, quocunq; id fiat modo, est amittenda: estque in potestate & manu Domini, illud quocunque velit momento auferre.

Articulus XI.

Christus mater eius & sancti introducantur cū captiuo loquentes.

Ut autem captiuus magis moueatur ad oblationem hæc spontaneam, potest introduci Dominus, quasi cū eo colloquens, eumque ad voluntariè moriendum inuitans: ipse namq; triginta annis laborauit pro illo, & tot pœnas sustinuit, possuntq; in persona Domini omnes illæ pœnæ speciatim enumerari; quas tempore suæ passio-

IVVANDOS MORIENTES. 61

passionis toleravit. Potest etiam introduci sanctissima Christi mater, vrgēs & instans, vt captiuus se conformem faciat voluntati sui filij, doceatque, quàm iustis titulis debeat illi obtemperare, quæ ad salutem mundi benedictum illum & suauem vteri sui sacratissimi fructum protulit; quæ est Aduocata nostra, & intercedit continuè pro nobis, quæque suis precibus nos semper ab insidijs & impugnationibus Diaboli defendit.

Potest introduci & Angelus custos eius, persuadens illi ad mortem voluntariam, commemorando, quanta cum diligentia, charitate & patientia illum tanto tempore custodiuit; quomodo defendit illum à Dæmonibus, & liberauit à multis periculis.

Introducantur omnes Sancti; specialiter verò Martyres, qui exhortentur illum ad fortiter mortem oppetendam pro Domino, quomodo & ipsi mortui sunt morte crudelissima, & sine culpa: faciant mentionē, quomodo semper intercedunt pro illo, quodq; amāt illum eum in modū, vt nunc quoq; gaudeant, eum & pœnarum & meritorum fore participem.

Finita

62 INSTRUCTIO AD

Via emula-
tie addēda.

Finita hac consideratione, ostendant Fratres, se sancta quadam vri æmulatione, ipsique captiuo quodammodo inuidere, quod moritur, quomodo mortuus est eius Dominus, & tot sancti Martyres: quod tempus habet se præparandi tam præmeditatū: quod securus est, se non moriturum ex improviso, & quod habet occasione (vt diximus) gratificādi Domino Deo, B. Mariæ Virgini, Angelo custodi, Sanctis alijs, totique cœlesti Curie, qui omnes desiderant, & promouebunt eius salutem suis intercessionibus, si mortem solūm constanter & prompto animo velit sustinere.

Potest etiam his subiungi; Quod si secus fecerit illum debito suo non satisfacturum, & tanto merito priuandum: Dæmones gauisuros qui nihil aliud optant, nihil magis cupiunt, quàm perditionem eius: & cōdemnabitur cū illis ad pœnas Inferni sempiternas.

Articulus XII.

Christū B.
Mariam, San-
ctosq; om-
nes captiui
animam ex-
pectare.

Admonendus est postea captiuus, vt à prædictis considerationibus oculos suos non nihil auertat, eosque ad fidem tollat, & videat, quomodo benignus

IVVANDOS MORIENTES. 63

nignus Dominus noster stat paratus, ad illum adiuuandum, quodque magno cum desiderio eius oblationem præstolatur, si voluntariè, & cum gaudio moriatur, vt patientiam eius remuneret, ei que coronam æternæ vitæ imponat.

Expectare hanc oblationem Reginam cœli, vt videat effectum suæ intercessionis, qui est salus nostra. Expectare hanc Angelos, vt diligens eorum custodia tãdem suum finem sortiatur: qui est, vt salui efficiamur, & muri Hierusalem reædificentur. Expectare Sanctos, vt percipiant fructû suorum meritorum, & intercessionum, & citò compleatur numerus electorum. His ita dictis, nil aliud restat circa captiuum faciendum, quàm vt captiuus dicat:

Domine mi, gratias ago tibi, ^{Oratio, seu} quod pro tua sola infinita bonitate, ^{vix obla-} & non propter meritum meum, ^{tio.} dignatus es mihi concedere singulare hoc beneficium, & hanc mortem obire mihi præcipis, cum alioquin iuste me reprobare potuisses; cum te præter modum nimis offenderim; potuissesque me alia morte subitanea, &

im-

64 INSTRUCTIO AD

improvisa, sine præuia præparatione, in mala tua gratia, hinc rapuisse. Et nunc oro te per eandem bonitatem tuam, dignare exiguam hanc pœnã accipere in peccatorum meorum remissionem. Quia verò mors mea nihil est, in comparatione eorundem criminum meorum, quæ sunt infinita; dignare benignissime Redemptor mi, illam acceptare, per infinitum meritum sanctissimæ passionis & mortis tuæ; per merita quoq; benedictæ Matris, Sanctorum Angelorum, omniumque ciuium cœlestium. Doleo Domine, & quidem ex animo, quod non merui vitam meam alio modo pro obsequio tuo amittere, sanguinẽ scilicet fundendo cum Sanctis Martyribus pro nominis tui confessione, aut pugnando contra Turcas, aliosq; nostræ fidei inimicos. Sed quia indignus his ego sum, ecce denudò tibi hanc mortem offero, & lubens amplector, tanquam peccatorum meorum supplicium, qui plus quod offerã non habeo. exiguo hoc igitur contentus esto, & desiderium plus dandi obsecro acceptum tibi sit; illud autem desiderium mihi datum augmentare in me, & con-

con-

IVVANDOS MORIENTES. 65

confirmare precor ne dedigneris.

Cùm damnatus sacrificium hoc Deo nostro gratissimum obtulit, Fratres animum eius erigant, dicentes, quod ob hanc moriendi pro peccatis suis promptitudinem, ob finem offendendi Deum iam factum, & ob desiderium martyrii (si liceret) subeundi, sperare debet, se certò participem fore Sanctorum Martyrum essentialis meriti: cùm enim benignissimus Deus noster promptior sit ad remunerandum, quàm ad puniendum: si puniat desideria rerum malarum, etiam remunerabit desideria rerum bonarum. Ad huius rei fidem faciendam adduci possunt exēpla & testimonia.

Articulus XIII

Cùm iam damnatus sese prompto animo ad mortem obtulit, & iam sese diuinæ tradidit voluntati, operæpretium facturi sunt Fratres, si illum magis, magisque in spe confirment: ea enim virtus potissimum requiritur in hoc ultimo certamine. ad id autem utilius faciendū, adduci possunt exempla, testimonia, & similitudines sacre Scripturæ. Exemplum Davidis, boni Latronis, & aliorum. Similitudines,

Damnatus
in spe confir-
mandus est.

2. Reg 120
Luc. 23.

66 INSTRVCTIO AD

Ierem. 3.

Luc 15.

Ierem. 18. &
33.In vitis Pa-
trum.Ambr. libr.
2. in Luc.Isid. libr. 2.
de summo
bono.

dines, vt illius adulteræ, quam post
adulterium maritus non recipit, cum
tamen nos recepturum se Deus polli-
ceatur. Filij prodigi, tam benignè à
patre suo recepti. Testimonia: vt qd
Dominus noster misericors est, & be-
nignus, & promptus ad ignoscendum
peccatori, quotiescunq; pœnitentiam
agit. Quod De^o pius est, & misericors,
& remittit peccata in die afflictionis.
Possunt & hîc commemorari exem-
pla recentiora, vt sunt Dauidis mona-
chi, & Moysis Abbatis, qui fuerant la-
trones, & postea ad pœnitentiam cū
misericordia recepti sunt. Possunt et-
iam allegari testimonia Sanctorū Pa-
trum. Dicit enim Ambrosius, nemi-
nem post commissum peccatum de-
bere de præmio cœlesti desperare. No-
uit, inquit, Deus mutare sententiam,
si tu noueris mutare delictum. Et S.
Isidorus asserit, quod etsi homo in vl-
timo vitæ momento conuertitur, re-
missio tamē est speranda. Deus enim
iudicat hominem secundum finem,
non secundum vitam antea actam.

Hæc, aut huiusmodi possunt capti-
uo proponi, & explicari. In spe igitur
confirmatus, ad orationem facien-
dam

IVVANDOS MORIENTES. 67.

dam præparetur, quæ cum humilitate facta penetrat nubes, impetrat gratiam, & vincit Omnipotentem. Docuit hoc proprio suo exemplo Saluator, qui iturus ad mortem, ferventissimè in horto Patrem oravit. Hortentur illum, vt primò fundat orationē ad Patrem æternum, patrem misericordiarum, & Deum totius consolationis: qui ad eò dilexit mundum, vt filium suum dederit vnigenitum: vt quæ magnitudinem sui amoris ostenderet, voluit à nobis Pater appellari; in quo verbo discimus etiam, quid ab illius infinita bonitate sperare debeamus: à tali namque patre, quid aliud expectare possumus, quàm misericordiam, gratiam & consolationem? Superest igitur, vt cum humilitate dicat:

PATER NOSTER qui es in cœlis; ecce ego loquor ad te, cū pulvis & cinis sim. Non sum dignus vocari filius tuus; sed obsecro te, *delicta inuentus meæ, & ignorantias meas ne memineras.* Ne secundum peccata mea facias mihi, neque secundum iniquitates meas retribuas mihi, sed secundū multitudinem miserationum tuarū dele.

Matth. 27.

2. Cor. 10.

Ioan. 3.

Matth. 6.

Oratio 26.

Patrem.

Genes. 15.

Luc. 15.

Psal. 4.

Psal. 103.

68 INSTRUCTIO AD
dele iniquitatem meam. Obedientia
Filiij tui dilectissimi, omnem inobe-
dientiam meam, qua procaciter tua
præcepta contempsi, excuset. re-
spice in filium obedientem, & igno-
sce seruo ingrato: si me repellas, quis
me suscipiet? recipe me quæso pro
ista charitate, qua filius tuus me rede-
mit. Si hæc mea caro multis nefan-
dis criminibus maculata, te prouocet
ad iram, purissima caro filij tui, amo-
re mei tam crudeliter flagris dilacera-
ta, te moueat ad misericordiam. hu-
militas eius meam tegat superbiam;
labores eius excusent meam negligē-
tiam; ieiunium eius, meam crapulam
& intemperantiam; liberalitas eius
meam auaritiam; patientia eius meā
iracundiam; puritas eius meam im-
munditiam; charitas eius meam de-
leat inuidiā; & iustitia eius, pro mea
satisfaciat iniquitate. Quid mali fa-
cere potui, ô Pater cœlestis, quod di-
lectus tuus filius suo sanguine nō ab-
oleuit? Intuere obsecro sancta eius
vulnera roseo perfusa sanguine: putri-
da verò peccatorum meorum vulne-
ra, tibi sint abscondita. Debitum meū
est magnum, sed infinitus est tuus the-
saurus,

IUVANDOS MORIENTES. 69

salvus, quē tuus nobis filius Redemptor meus comparavit, cum quo, & cum Spiritu Sancto vivis & regnas in secula seculorum, Amen.

Hæc, aut similis oratio fieri potest ad Patrem; utque devotio magis excitetur, adhiberi possunt aliqua incentiva, ad verba crucifixi accommodata, & hoc observabitur in articulo sequenti, cum oratio fiet ad Filium.

Articulus XIII.

Vt afflictus magis in spe, & in amore Dei confirmetur, adduci possunt aliquot exempla benignitatis, qua in peccatores usus est dulcissimus Iesus, quando cum hominibus visibiliter in terris conversabatur: actiones namque DEI hominis facti, nostris sensibus sunt propinquiores, habent maiorem vim afflictos movēdi, videmurque propiores ad compatiendum; cernētes, quod ipse passus est, sicut nos; maiorem quoque fiduciam concipimus, cum misericordiam audimus, qua in peccatores usus est. ita ut per hæc visibilia (ut cantat Ecclesia) in invisibilium amorem rapiamur. Considerari itaque primò potest, quanta fuit benignitas & misericordia Salvatoris nostri; quod

In præfat.
de nat. De.

D

cum

79 INSTRUCTIO AD

cum filius esset Dei, & Rex gloriae, dignatus est homo fieri, & propter amorem hominis, serui ingrati & rebellis mortem obire. Quæ quæso esset benignitas, si filius Regis, quocunq; modo mori vellet pro seruo, à quo semper offensus, & qui semper eius inimicus fuisset? Potest etiam considerari, quàm benignè recepit S. Matthæum Publicanum: quomodo liberam dimisit mulierem adulteram; quanta cū dulcedine conuertit Samaritanam; quanta cum affabilitate inuitatus est ad ædes Zachæi, vt salutem illi conferret. Quid multis? legimus de illo in Euangelijs, quod peccatores & publicani appropinquabāt ad Iesum; & ipse publicè testatus est, quod nō venit vocare iustos, sed peccatores. Sed & tãdem mori voluit eo mortis genere, quo vel tacēs vocat ad se peccatores: pedibus namq; pendent in cruce fixis, vt eos expectet: brachijs apertis, vt amplectatur eos: capite inclinato, vt osculum pacis illis offerat: & latere faucio atq; aperto, vt eos in sanctissimis suis vulneribus includat. Ex his, similibusq; considerationibus magnam spem concipiet captiuus, & iuxta exhorta-

Matth. 9.

Ioan. 8.

Ioan. 4.

Luc. 19.

Marc. 9.

Figura Christi
si crucifixi
nos inuitat
ad salutem.

ho
fid
con
nia
I
& f
te n
nar
nis
obe
effu
run
am
ris.
ce e
pec
pri
ro
cra
inte
me
me
Ref
mil
nia
in o
nos
rati
bra

IVVANDOS MORIENTES. 71

hortationem Pauli adire poterit cum fiducia ad thronum gratiæ, vt misericordiã consequatur, & gratiam inueniat. Dicat ergo sequentem orationē:

Domine mi, & Redemptor mi, spes & salus mea, immensus ille amor, qui te mouit ad suscipiendam carnē humanam, ad patiendū pro me triginta annis, ad ignominiosam crucis mortē obeundam, ad pretiosum sanguinem effundendum, quo maculas peccatorum meorum lauares: idem, inquam, amor ille, te moueat, vt mihi propitioris. Si quæras ouiculam errantem, ecce ego plus omnibus erraui. si voces peccatores, ecce ego peccatorū sum primus: si velis sacrificium, ecce offero Patri acceptabile sacrificium sacratæ tuæ passionis. Hanc, Domine, inter iustū iudicium tuū, & animam meā interpone: hæc tuæ iustitiæ pro me satisfaciat; hæc iram tuā molliat. Respice, Domine mi, pœnas tuas, & mihi peccata mea ignosce. Per agoniam, sanguineumq; sudorem tuum in oratione quæso, mi Domine, ignosce mihi, quidquid peccaui in orationibus, in festiuitatibus celebrandis, & in cultu diuino. Per co-

Hebr. 4.

Oratio ad
Filium.

Matt. 26.
Marc. 14.

72 INSTRVCTIO AD

ronationem spinarum, cum à militibus illudebaris, ignosce mihi peccatum superbiæ. Per crudelem tuam flagellationē, ignosce mihi peccata lasciuix. Per duram crucem tuam, ignosce mihi carnis mollitiem. Per manus perforatas, ignosce mihi peccata rapinæ, & auaritiæ. Per pedes confixos, ignosce mihi peccata ignauix, atque acediæ. Per apertum latus tuum, ignosce mihi peccata cordis & inuidiæ: per potum fellis & aceti, ignosce mihi intemperantiam, voluptatemq; in edendo & bibendo. Per fœtorem è cadaueribus in monte Caluariæ exhalantem, perque blasphemias & maledictiones, quas populus ille ingratus ingeminabat, ignosce mihi peccata odoratus, & auditus. Per tuam mansuetudinem & patientiam erga populum, qui te tam indignis offendebat modis, condona mihi meam impatientiam, iram, & vindiçtæ cupiditatē. Per charitatem illam, qua pro crucifigentibus etiam tu Patrem deprecatus es, condona mihi peccata odij, & remitte simul omnia peccata reliqua, quibus te ad iram prouocauit. Non est peccatum, dulcis Iesu, quod non commisi:

Matth. 26.
Marc. 25.

m
fu
ig
ti
ti
di
bi
ri
c
lu
I
v
8
r
i
f
c
S
T
c
y

IVVANDOS MORIENTES. 73

misi : sed non est poena, quam tu non
sustinuisti, vt deleres illud. Interpone
igitur, Domine mi, interpone sacra-
tissimam tuam passionem inter iusti-
tiam tuā & peccata mea, & fac vt au-
diam cum Magdalena; *Remittuntur tibi* Luc. 7^a
peccata tua. Da vt ea lachrymis ama-
rissimis cum Petro queam deffere; vt
confestim eorum maculæ penitus e-
luantur, vt merear audire cum bono
Latrone; *Hodie mecum eris in Paradiso;* Matt. 26^a
vbi cum Patre & Spiritu Sancto viuis
& regnas in secula seculorū, Amen.

Hac, aut simili oratiuncula dam-
natus Filium compellet, applicans e-
ius tormenta in peccatorum suorum
satisfactionem. Vtile quoque erit, vt
orationem subiungat ad Spiritum
Sanctum, quæ tres personæ vnus sunt
Deus : poteritque orationem aut se-
quentem, aut aliam recitare meliorē,
prout ipse Spiritus dictabit.

Spiritus Sancte Deus, & Creator
mi, dignare hac hora mentem meam
visitare: imple superna gratia, quam
tu creasti animam. sana eius vulnera,
sordes eius elue. O perfectissime Con-
solator mi, illumina intellectum me-
um, voluntatemq; meam amore tuo

D 3 san-

94 INSTRUCTIO AD
sanctissimo inflamma. Dulcis hospes
animæ, sterilitatem cordis meæ fœ-
cūda; suspiria & lachrymas deuotio-
nis excita. O liberalissime bonarū re-
rum largitor, animam meam omni-
bus affectibus mundanis euacua; im-
ple donis tuis cœlestibus, & (quā præ
cæteris desidero) dono fortitudinis
corroborata, vt in hoc vltimo vitæ meę
articulo mortem cū gaudio sustineā,
& postea triumphans, tuisque gratijs
opulentus merear accipere coronam
vitæ, & in æternam gloriam, vbi sine
fine te laudem, intrare. Vbi cum Pa-
tre & Filio viuis & regnas per omnia
secula seculorum, Amen.

Articulus XV.

Luc. 18.

Opera San-
ctorum dam-
natus implo-
ret.

Oportet semper orare, inquit Saluator,
præsertim in extremo (quod & ipse fe-
cit) vitæ certamine. Tunc enim vidēs
Diabolus parum sibi temporis super-
esse, solet tētationes multiplicare. Id-
coq; præter orationes ad Deum præ-
missas, etiam recurrendum est ad
intercessionem Sanctorum, vt quod iu-
stè negari potest nostris meritis, per
merita Sāctorum obtineamus. Si ho-
mo ad conseruandam vitam tempo-
ralē, aut bona terrena imploret auxi-
lium

IVVANDOS MORIENTES. 79

lium amicorū Regis, & Domini sui; multo magis id facere par est, ad consequendam vitam æternam, & hereditatem cœlestem. Inter primos autem, & charissimos amicos Regis Regum, & Domini dominātium primum locum benedicta Mater eius occupat: eaq; cæteris omnibus est charior; & orationes per manus illius oblatae repulsum nō patiuntur. Ad Mariā igitur ante omnes alios captiuus debet currere, cū ea sit magna illa Regina, peccatorum Aduocata, miserorū refugium, mœstorum cōsolatio; Mater gratiæ & misericordiæ, fons pietatis, schola cœli, & porta Paradisi. Ex Maria ort^o est nobis Sol iustitiæ Christus Dominus noster, qui soluens maledictionem, dedit nobis benedictionem, & confundens mortem, donauit nobis vitam sempiternam. Per Mariam gustamus suauem & benedictū fructum ventris eius sanctissimi, qui sanitatem adfert infirmis, & vitam moriētibus. Per Mariā accepimus pretiosum illū cibum panis viui, qui de cœlo descēdit, qui nobis dat fortitudinē, qua vincim^o tentationes, & ad supernā patriam festinamus. Omnia bo

Beata Virgo
inuo^{ca}nda.

76 INSTRUCTIO AD

na, omniaque dona hæc nobis sunt præparata, utque nos accepturos ea speremus, voluit Deus nos illa accipere mediante Virgine Matre, quæ triumphantium in cælo est gaudium, pugnantium in terra protectio, & laborantium in Purgatorio refrigeriũ. Non est creatura, nec humana, nec Angelica, quæ non participat de plenitudine gratiæ, quæ est in Maria. Nemo vnquam potētissimam hanc adiit Aduocatam, qui non est exauditus, vel protectus. Illa enim (vt Bernardus ait) implorans gratiam à Filio, monstrat illi vbera quæ suxit: & Filius vidēs illa, mouetur ad petitionem Matris, oratque Patrem, illi sua exhibens vulnera: Pater videns vulnera, nimio liquefcit amore erga Filiũ, & dat homini, quicquid illi ad salutem est necessarium.

Hæc & huiusmodi poterit Consolator amplificare, & commemorare nõnulla miracula Virginis huius pijsimæ: quomodo sæpe tulit opem his, qui in extremis erant constituti vitæ periculis. Cumque iam captius confidit se exauditum iri, poterit sequentem orationem, aut aliam recitare meliorem..

Glo-

na
fu
ve
m
hæ
ha
eta
qu
po
ti
ri
m
te
d
e
m
o
m
se
in
d
t
r
f
r
h
v
1

IVVANDOS MORIENTES. 77

Gloriosa Virgo, Mater Dei, Regi-
na cœli, & Domina Angelorum, nō
sum dignus, qui in conspectum tuum
veniam, propter peccatorum meorū
multitudinem: certus tamen sum, qđ
hæc omnia superat tua clementia, cū
hac securitate ad te venio, ô mater pi-
etatis, & oro te per dolorem illum,
qui transfixit animum tuum, quo tē-
pore filius tuus patiebatur; & per læ-
titiā, qua in eius resurrectionis glo-
ria exultasti, ne repellas orationem
meam in hac extrema mea necessita-
te. Cōfiteor quod peccaui præter mo-
dum, sed tu es Aduocata peccatorū:
ego sum plenus miseriarū, sed tu
mater es misericordiæ; in me regnat
omne vitium, in te virtus omnis do-
minatur. O mater sanctissima; excu-
set corā Filio tuo tua sanctitas meas
iniquitates, tua puritas meam immū-
ditiam, tua charitas meorū tegat mul-
titudinem peccatorum. In hac hora
mortis adiuua me mater gratiæ, de-
fende me ab impugnationibus Dæ-
monis, mundi, & carnis: impetra mi-
hi victoriam contra inimicos meos,
vt te mediante coronam gloriæ det
mihi tuus Filius, qui te mediāte datus

Oratio ad
B. Virginē.

D s est

78 INSTRUCTIO AD

est mihi Saluator & Redemptor. Succurre mihi citò Sancta Dei Genitrix: conuerte in me pios tuos oculos, mōstra te esse Matrem; fac vt post huius miserimæ lachrymarum vallis exilium, dignus sim videre Iesum, fructū ventris tui benedictum in patria beatorum, vbi tu sedes exaltata super omnes choros Angelorum, Amen.

Quo loco in hac oratione mentio fit de doloribus, vel gaudijs Dominæ nostræ, potest extendi consideratio ad aliquod quindecim mysteriorum Rosarij. In oratione verò sufficit generaliter sub breuitate attigisse, sicut fit in oratione prædicta.

Articulus XVI.

Vt magis magisque animetur & corroboretur captiuus, poteris illi promittere communionem auxilij, quod recipimus à S. Angelis, missis à Domino in circuitum timentium eum ad defensionem eorum, vt custodiant eos in omni loco. Sic legimus Loth, Eliam, Daniele, pueros in fornace Babylonica, Thobiam, Sanctum Petrum in vinculis, aliosque & veteres & recentes ab Angelis defensos esse. Explicari poterit magna illorum

Genes. 11.
3 Reg. 18.
Dan. 3. 6.
Thob. 11.
Act. 12.

IVVANDOS MORIENTES. 79

lorum charitas, qua cum pro salute generis humani Dominum deprecantur: magna eorum vigilantia, qua cum custodunt nos, & promptitudo atque sedulitas eorum, qua cum succurrunt nobis; defendentes nos à Dæmonibus, remouentes à nobis mala, & bona quæque nobis procurantes. Patientia quoque qua cum sufferunt nostras imperfectiones; & quomodo ob nostram lætantur conuersionem; quomodo animas nostras securè transferunt in cœlum, & ab aërijs potestatibus, quæ viâ nostram cupiunt impedire, illas defendunt.

His aut similibus considerationibus captiuus corroborabitur, magnamque de Angelis concipiet fiduciam, qua cum poterit eos piè in auxilium aduocare; orans eos, vt per beatam illam visionem, qua cōtinuè fruuntur, & per magnum amorem, quo cum suo Creatori sunt vniti, vt impetrent sibi peccatorum suorum remissionem; victoriam contra Dæmones, & tandē gloriosum in cœlū inferant, cantantes & laudantes Dominum.

Præcipuè verò suas ad S. Michaelē ^{S. Michael} Archāgelū preces instituat: ille enim

80. INSTRVCTIO AD
constitutus est Princeps & caput su-
per animas iustorum, & ille represen-
tat eas in illa sancta luce cœlestis Hie-
rusalem.

Angelus cu-
ros.

Angelo quoque custodi peculiari
modo se commendet, eiusque auxi-
lium inuocet, cum ab eo fideliter sit
custoditus: & qui sæpe offendi potue-
rat multitudine peccatorum; non ta-
men deseruit eum: sed tantum in finē
respiciens, vt conuerteretur, magna
semper eum cum benignitate & pati-
entia tolerauit.

Articulus XVII.

Licebit etiam Fratibus damnatū
spe intercessionis aliorum Sanctorū
Patriarcharum, Prophetarum, Apo-
stolorum, Martyrum, Confessorum,
Virginum, & aliorum electorum &
amicorum Dei consolari: qui omnes
valdè solliciti sunt, vt pro nobis depre-
centur. Amant & desiderant nostram
salutem, optantque vt participes effi-
ciamur suorum meritorum. Et si illi
adhuc in terris viuentes pondere cor-
poris grauati tantam habuerint in o-
ratione potentiam, vt solem sistere,
ignem de cœlo vocare, aquam è saxo
durissimo elicere, infirmos sanare,
mor-

IUVANDOS MORIENTES. *Si*

mortuos suscitare, Dæmones eijcere, montes transferre, & Dei manus constringere potuerint, ne populo irasceretur: quid nunc non impetrabunt, à graui pondere carnis soluti, & ab omni imperfectione liberi? Si adhuc in mundo exulantes, vbi charitas plurimum refrixit, & quasi extincta iacet eum in modū proximum dilexerint, quomodo putas nunc amant viuo illi diuini amoris igni vniti? Magno & inuictō animo debet esse captiuus, videns se tot, tamque potentes & sui amantes habere aduocatos: & verè dicere potest id, quod olim dixit Helizeus; *Noli timere (anima mea) plures enim nobiscum sunt, quàm cum illis.* Cumq; Sancti omnes nobis per omnia fuerint similes, & proinde quoque tentati, multaq; passi sint, certa nobis spes affulget, melius eos nobis condolere & compati posse.

Huc aliquot adferri possunt Sanctorum exempla, qui alijs in articulo mortis opem tulerunt, & cum certa spe, se quoq; adiutum iri, poterit eos inuocare damnatus; eosque precari, per labores, pœnas, martyria; per abstinentiam, vigiliam, integritatem, con-

82 INSTRUCTIO AD

continentiam, aliasque virtutes eorum: per amorem quoque erga communē Dominum, vt dignentur sibi impetrare, vt durum hoc iter possit in gratia Dei conficere: iuuentque nunc non aliter, quàm ipsi iuuari cupiebant in simili necessitate constituti, cū adhuc in terris versabantur: vt denique copiosis suis meritis sua tegere flagitia non dedignentur.

Qui sancti
potissimum
precandi,

Præter hanc generalem inuocationem, poterit etiam inuocare quosdam particulares Sanctos, quos in vita semper coluit; aut quorum nomen refert; Sanctos etiam patriæ suæ, aut loci in quo morietur, tutelares. potissimum autem eius habere debet rationem, cuius festum colitur eo die, quo ad iustitiæ satisfaciendum procedit: habent enim Sancti specialem quandam efficaciam impetrandi hominibus gratiam eo die, quo festiuitas eorum in Ecclesia celebratur. & non est dies in anno, cui in Martyrologio varij Sancti assignati non sunt.

Articulus XVIII.

Ad maiorem captiui consolationem, poterunt etiam Fratres polliceri,

xi,

IVVANDOS MORIENTES. 83

ri, præter orationes Sanctorum, qui ^{Suffragia venientium.} sunt in cælo, commune subsidium CHRISTI fidelium, adhuc in terris militantium. dicant, omnes hos quoque pro illo precari: promittant etiam ipsi, se idem facturos, & per alios quoque fieri curaturos: quodque post mortem legent, aut legi facient aliquot Missas, in eius commendationem, seu commemorationem: aut aliud aliquid facturos, quo animæ ex Purgatorio liberantur. Hic recenseri possunt exempla quædam eorum, qui subsidio Missæ ex Purgatorio liberati sunt.

Promittant etiam se illum adiutores, legendis certis salutationibus Angelicis, ad certa grana, pro suffragiis ^{Grana benedictæ.} defunctorum benedicta: eique dent vnum ex granis illis, vt illud secum ferens, dicensq; vel ore, vel corde; Iesu, plenariam consequatur Indulgentiam, quæ in mortis articulo dari cõsuevit. Doceant illum quid facere debeat, vt eam consequatur; eique exponant, quid, & quanti momenti plenaria hæc est Indulgentia: addant etiam quàm immensa est Domini clementia, qui nunquam satiatur cõcedendis medi-

84 INSTRUCTIO AD

Fundamen-
tum indul-
gentiarum.

medijs, quibus peccatorum impetra-
tur remissio. Quare videns nos infini-
ta tantarum culparum reddere non
posse debita, tanquam liberalis Do-
minus incomparabilē, inexhaustum-
que sacratissimæ passionis suæ aperu-
it thesaurum, vt inde nobis accipere-
mus omnia, quibus in soluendis de-
bitis opus esset: prouidit etiam nobis
de meritis Sanctorum, qui suis bonis
operibus plurima meruerunt, & vltra
debita sua supererogarunt. Omnia
autem hæc merita, omnesque supere-
rogationes, cū infinito merito Chri-
sti, simul in thesaurum Ecclesiæ sunt
illata: cui præest Sanctissimus eius Vi-
carius, erogans ea quoties concedit
indulgentias.

Dominica
passio legen-
da.

Hinc captabit damnatus occasio-
nem gratias agendi Domino, & om-
nibus Sanctis eius, quod ipsum tantis
gratijs dignum facere voluerūt. De-
inde Confessarius & Fratres, vt con-
firmant suas promissiones, quibus
pollicebantur se velle Deum pro ipso
deprecari, recitent Litanias. Licebit
etiam paulatim Dominicam legere
Passionem, aut alias orationes pro af-
flictis; vel nonnullas ex ijs, quæ in Cō-
menda-

IVVANDOS MORIENTES. 85

mendationibus animarum reperiuntur. Vtile quoque erit nonnunquam specialem dicere rei & tempori accommodatam; idque idiomate vulgari, si damnatus sit idiota.

Præter consolationes spirituales etiam consolentur captiuum temporaliter, si sit necesse. Promittent igitur Fratres, se parentum, filiorum, fratrum, amicorum, cognatorumque illius curam suscepturos: potissimum autem honori & pudicitiaë vxoris, sororum, & filiarum consulturos; quodque in necessitatibus eorum, quantam poterunt, illis opem ferent. Studeant autem Fratres id omne postea re ipsa præstare; ne fides eorum periclitetur in posterum, cum alios iterum consolabuntur.

Temporalis
consolatio.

Articulus XIX.

Omnibus his peractis Confessarius & Fratres diligenter aduigilent, vt considerent, qua in re Diabolus maxime poterit captiuum oppugnare; nec securi sint, etiamsi ille se in manu Domini resignauerit: poterit enim Diabolus singulis penè momentis illi ipsi illudere. ideo necesse est eos non stare otiosos, aut oscitantes esse; sed instent.

Contra temptationes
Dæmonis quemodo
munitendus.

286 INSTRVCTIO AD

instent sine intermissione, vt occultif-
simas quasque tentationes reuelet. Si
tentetur in fide contra suam volunta-
tem, moneant eum, ne habeat istius
tentationis rationem: si sentiat vo-
luntatem ad consensum propendere,
exhortentur eum, vt immotus confi-
stat: fidem enim optimè fundatam à
Christo, tot Martyrum effuso sangui-
ne stabilitam, tot miraculis veterum
& recentium confirmatam. Si impu-
gnetur desperatione, exaggerent mi-
sericordiam Dei, vt supra diximus.
Si oppugnetur impatientia, propona-
tur illi patientia Christi, Martyrum,
& aliorum Sanctorum, qui tanta in
hac vita sustinuerunt. Si ignominio-
sa mors animum pulset, proponatur
ei mors Filij Dei: quæ fuit ignomini-
osissima. mors quoq; S. Petri, Andreæ
& aliorum Sanctorum: adduci quoq;
possunt exemp^{ta} quædam Principū,
& magnatum, qui ignominiosiore
mortem, minorem fortè ob causam,
quàm ille, obierunt. Si tentetur quod
mori debet innocens, cum non sit re-
us criminis impositi, consideret in-
nocentiã Christi benedicti, & Marty-
rum eius: qui verè fuerunt innocen-

Reginæ Sco-
tiæ, Comi-
tis Arunde-
liæ, Nortfol-
ciæ, Mori,
Bosensis, &
aliorum.

IVVANDOS MORIENTES. 87

tes: ipse autem non tam innocens est, ut non pro alijs delictis occultis, aut hęc, aut aliam mortem peiorem mereatur; quę mors nihilominus illi in futura vita maioris erit coronę materia: quinetiam in hac vita, si moriatur ut bonum & pium Christianum decet. Si tentetur odio & cupiditate vindictę; meminerit quomodo Christus orauerit pro crucifigentibus se: quomodo Stephanus pro lapidantibus se; quomodo Sanctus Iacobus & alij SS. ex animo remiserint his, a quibus interficiebantur. Idipsa & Ethnici quidam facere potuerunt. Sic de Atheniensium quodam Duce legimus, quod filio mandauit, ne iniuriarum sibi ab Atheniensibus illatarum recordaretur, qui tamen post multa ab ipso accepta beneficia, eum ad mortem condemnarunt. Si vratur desiderio longioris vitę, demonstrat illi Consolator, quęm misera est hęc vita, si cum altera illa futura conferatur; poteritque nonnullas molestias illius, & felicitates huius recensere: nec non & reuelationes aliquot de gloria beatorum commemorare. Si tentetur amore amicorum,

corum,

88: INSTRUCTIO AD
corum, aut cognatorum; meliores &
plures amicos inuenturus est in cœ-
lo: illic inueniet Patrem cœlestem, &
Christum Dominum nostrum, qui
non dedignatus est noster esse frater:
ibi inueniet beatissimam matrem Ma-
riam, & omnes beatos spiritus. Quod
si societas vnus beati faciat nos obli-
uisci omnium, etiam maximarū hu-
ius mundi voluptatū; ecquid erit ha-
bitare in societate totius aulæ cœle-
stis, vt diuina visione fruamur? D. Pe-
trus ob breuissimum experimentum,
quod in mōte Thabor habuit de glo-
ria cœlesti, statim omnium rerum hu-
ius vitæ oblitus est.

Hæc, aliaque iam dicta, possunt fra-
tres ad consolationem damnati expli-
care. licetbitque subiungere, se quo-
dammodo illi inuidere, quod morte
tam breui transibit ad vitam veram;
vbi non est planctus, aut dolor, aut vl-
la molestia: vbi habebit omne, quod
vult, & nō poterit velle, nisi quod bo-
num est. Oculus non vidit, nec auris
audiuit, nec in cor hominis ascendit
felicitas, quam Dominus electis suis
præparauit: cuius beatitudinis capti-
uus mox erit particeps, omnibus do-
loribus;

IVVANDOS MORIENTES. 89

loribus, infirmitatibus, laboribus, periculis, calamitatibus, infortunijs & miserijs huius vitæ finem imponens, liberabitur ab ipsa morte, & de hoc exilio ad patriam, de carcere ad regnum transibit: & quod amplius est, securus erit quod posthac Deum non offendet. Repetat etiam Confessarius sæpe, an ne habeat adhuc aliquid confitendum, cuius antea non meminerat. Et si nihil occurrat, exhortetur illum ad sequentem protestationem faciendam.

PROTESTATIO QVAE

fieri debet ab afflicto, priusquam sanctissimam communionem accipiat, aut quandocunque id Confessario videbitur expedire.

IN nomine Sanctissimæ Trinitatis, Patris, Filij, & Spiritus Sancti. Ego miser peccator pretiosissimo sanguine Domini nostri Iesu Christi, nõ merito meo, sed ex superabundanti illius erga me charitate redemptus: protestor coram Deo, Beata Virgine, S. Mi-